

Çetin Çeko: HDP, 23 Nisan 1920'yi savuna- cağına hesaplaşmalıdır

Posted on 08/05/2016

21 Nisan günü HDP'nin Ermeni asıllı milletvekili Garo Paylan 1915 yılında tutuklanıp katledilen Osmanlı Meclisi'nin Sivas mebusları Garabet Paşayan ve Nazaret Dağavaryan ile İstanbul mebusu Krikor Zohrab'ın fotoğraflarını mecliste HDP sıralarına yerleştirdi.

Paylan, ertesi gün TBMM'de yaptığı konuşmada, 1908 sonrası oluşan Meclis-i Mebusan'ın Ermeni ve diğer halklardan oluştuğunu, 1914 seçimleri sonrası tamamen parlamentonun devre dışı bırakıldığını ve ülkenin Talat, Enver ve Cemal Paşa cuntasının eline geçtiğini ifade etti. Darbecilerin Anayasa'yı ve Meclisi devre dışı bıraktığını söyleyen Garo Paylan, kararnamelerle ülkenin yönetilmeye başlandığını ve Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle 24 Nisan 1915'te maalesef ilk olarak Ermeni aydınlar, kanaat önderleri ve milletvekillerinin tutuklandığını belirtti. Dokunulmazlıkları olan vekillerin güya yargılanacakları bahanesiyle tutuklanarak Ankara'ya, Ayaş'a getirildiğini söyleyen Paylan, Ermeni vekilleri daha sonra Urfa'ya, Diyarbakır'a ve oradan oraya sürerken yolda çeteciler tarafından katledildiklerini söyledi.

Garo Paylan, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Ermeni mebusların hatırasına saygı gereği akıbetleriyle ilgili bir araştırma komisyonu oluşturmalıdır önerisini gündeme getirdi.

Paylan'ın bu önerisi TC'nin resmi tarihi ile yüzleşmesi açısından önemli ve yerinde bir öneridir. Ne var ki, Paylan'ın mensubu olduğu HDP'nin tarih anlayışı, özellikle Büyük Millet Meclisi'in 1920'deki kuruluşu, bileşenleri ve 1921 Anayasası'na yaklaşımı sorunludur. Birinci Meclise ve HDP'nin yaklaşımına ilişkin düşüncelerimi daha önceki makalelerimde işlemiştim. Konunun aktüel olması açısından tekrardan ele alınıp detaylıca tartışılmasının

gerekliliğine inanıyorum.

HDP'nin her 23 Nisan'daki ritüeli

Geçen yıl olduğu gibi bu yıl da HDP , '23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı' dolayısıyla bir açıklama yaptı. Merkez Yürütme Kurulu adına yapılan yazılı açıklamada "96 yıl önce bu topraklarda yaşayan bütün halklar 'eşit yurttaşlık temelinde ortak yaşam' için bir araya geldi. Anadolu, Mezopotamya ve Trakya'nın insanları ortak bir gelecek, eşit ve özgür bir yaşam için kader birliği yaptı. 23 Nisan 1920'de kurulan Büyük Millet Meclisi'nde ve 1921 Anayasası'nda, ülkedeki farklılıkları zenginlik gören anlayış hâkim oldu. Kapsayıcılık ve çoğulculuk, âdemi merkezîyetçilik ve temsilde adalet prensipleri esas alındı" denmektedir.

Buna benzer bir konuşma 23 Nisan özel oturumu münasebetiyle geçen yıl da Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda HDP Grup Başkan Vekili İdris Baluken tarafından yapılmıştı. Söz konusu konuşma Ermeni Soykırımı'nın 100. yılı anma törenlerinden bir gün önce idi.

Baluken konuşmasında; "Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi, Amasya Protokollerinde, 23 Nisan 1920'de kurulan Büyük Millet Meclisi'nde ve 1921 Anayasası'nda farklılıkları zenginlik olarak gören bir anlayışın hâkim olduğunu, hiçbir etnisiteye vurgu yapılmadığını, bin bir çiçekli bir bahçe gibi, Büyük Millet Meclisi'ni oluşturan temsilcilerin kendi kimlikleriyle bu Meclis'te yer aldıklarını" ifade etmişti.

1920 Meclisi neden çoğulcu ve demokratik değildir?

HDP ve bazı çevrelerin dillendirdikleri gibi Birinci Meclis çoğulculuk ve demokratiklik açısından bir içeriğe sahip değildir. Birinci Meclis'te sadece Türk, Kürt, Çerkez, Arnavut,

Boşnak ve Tatar uluslarına mensup Müslüman ‘milletvekilleri’ bulunmaktaydılar. Mustafa Kemal, Meclis’ten Türkler de dahil Kürtlerin, Çerkezlerin, Boşnakların ve Tatarların ‘hududu milli’ içinde tek ulus olmalarını istemiştir. 1920-24 periyodu, Osmanlılıktan Müslümanlığa ve daha sonra da Türklüğe geçiş periyodudur.

HDP milletvekili Garo Paylan, Meclisin çoğulculuğu açısından neden 1908 ve 1920 meclislerini değil de sadece 1908 meclisini örnek vermektedir? Çünkü HDP’nin savunduğu 1920 Meclisi’nde Anadolu’nun Gayrimüslim kadim halkları Rumlar, Ermeniler ve Süryaniler ‘iç düşman’ kabul edildikleri için Birinci Meclis’te temsil edilmemişlerdir.

Paylan, 1908-1914 Meclis-i Mebusan’ında İttihat ve Terakki’nin jenosidiyle katledilen Ermeni milletvekillerinin akıbetlerini sorarken, HDP’nin çoğulcu ve demokratik dediği 1920 Meclisi’nde neden Ermeni milletvekillerinin olmadığı, sadece Müslümanların olduğu sorusunu da sorması gerekirdi.

Birinci Meclis’e çağrılan Kürt ve diğer Müslüman ‘mebuslar’ yalnızca Mustafa Kemal yönetimine destek verenlerdir. Meclisin nasıl ‘demokratik’ bir meclis olduğunu anlamamız açısından, bu ‘vekillerin’ de seçimle değil, atamayla meclise seçildiğini belirtmek gerekir. Hatta meclisteki Kürt mebuslardan bir kısmı, Kürdistan’da bile ikamet etmeyen şahıslardır.

Birinci Meclis ‘İslam Kardeşliği’, ‘İslam’ın ve Halifeliğin kurtarılması’ kavramları üzerinden tek ulusa ve mezhebe dayalı Sünni İslam Türk ulus devletinin inşasını önüne koymuştu. İttihat ve Terakki Partisi, Mustafa Kemal’in ‘tek ulus, tek din, tek vatan’ olma yolundaki bu projesinin en önemli ve kanlı kısmını 1915 Ermeni Soykırımını ile zaten yerine getirmişti.

Süreç içinde ise diğer Müslüman uluslar cebirle veya ‘gönüllü’ olarak Türkleştirilirken, Gayrimüslim halklar ise dinsel, etnik, ekonomik ve siyasi pogrom eylemleriyle linç edilip, ülke dışına zorunlu göçe zorlanmışlardır. HDP’nin belirttiği gibi 1920-24 arasında ortada çok kimlikli, çok dinli ve çok mezhepli ademi merkezîyetçi demokratik bir idare şekli yoktur.

Tarihle oynamak tehlikelidir ve oynayana da hiç bir şey kazandırmaz.

HDP'nin, çoğulcu ve demokratik meclis dediği bu periyotta, 1921 Koçgiri halk hareketi meydana gelmiştir. Koçgiri halk hareketi, Kürtler açısından Wilson prensiplerinin 12. maddesi çerçevesinde Ankara hükümetine karşı, ulusal demokratik özerklik taleplerinin hayata geçmesi için yapılmıştır. 1921 Anayasası 20 Ocak'ta kabul edilmiştir. Koçgiri halk hareketi ise iki ay sonra 6 Mart'ta başlamış ve resmi olarak Haziran'a kadar devam etmiştir.

O zaman Koçgiri halk hareketi, belirtildiği gibi 'farklılıkları zenginlik olarak gören, temsilde adalet prensibini esas alan' bir meclise karşı mı yapılmıştır? HDP, Koçgiri halk hareketini ve daha sonra Ankara Hükümeti'nin katliama dönüştürdüğü bastırma harekâtını hangi kategori içerisinde değerlendirmektedir?

Bu bağlamda Birinci Meclis'in çoğulcu ve Kürtlerin de kurucu unsur oldukları tezi, bir kısım Kemalist, İslami ve Kürt çevrelerin savunduğu tezdır. Bu tezin arka planında Kürt ulusunun kendi geleceğini belirlemede İslam kardeşliği, Türk devleti ve ulusu dışında geleceklerinin olmadığı algısını yaratmaya yönelik resmi tarih anlayışı ve siyaseti durmaktadır.

Bunun nedeni Kürtlerin kendi geleceklerini belirlemede özellikle ayrılma hakkını devre dışı bırakarak, eşit hak ve sorumluluklara sahip olmadan, statüsüz ve sözde ortak vatan vurgusu içinde TC'nin Misakı Milli sınırlarını korumaktır.

HDP, 1920-21 Meclisi'ni ve bu bağlamda Kürtlerin kurucu unsur olduklarını savunması, Gayrimüslim halklara ve Koçgiri'de milli taleplerle isyan eden Kürtlere karşı Kemalistlerin işlediği suçları meşrulaştırmaktır. Oysa HDP'nin tavrı bu tarihi dönemle hesaplaşma olmalıdır. Garo Paylan da neden 1920 Meclisi'ni değil de, sadece 1908-14 Meclisi'ni örnek verdiğini bizlerle paylaşmalıdır.

Tarihle oynamak tehlikelidir ve oynayana da hiç bir şey kazandırmaz. Olsa olsa Türkiye

Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesi resmi ideolojiye hizmet eder. Bugün de kabul edildiği gibi, Türk Devleti'nin kuruluş felsefesinde ne Kürtlere ne de Müslüman olmayan halklara yer vardır.

Kaynak: nerinaazad.com